

Una bona antologia dels poetes valencians dels 90

LLUÍS RODA

POESIA

Dotze poetes joves valencians.
A cura de Francesc Calafat
i Marc Granell. Tàndem.
València, 2000.

Joan-Elies Adell, Maria Josep Escrivà, Josep-Ignasi Granero, Joan Gregori, Antoni Martí, Begonya Mezquita, Alexandre Navarro, Josep Porcar, Ramon Ramon, Josep Ribera, Josep Lluís Roig i Júlia Zabala. Nascuts entre el 1966 i el 1975, són autors que, amb una mitjana d'entre dos i tres llibres publicats, han perdut ja la virginitat poètica. Trenta llibres, quasi tots amb premis al darrere, avalen la rica pluralitat de les seues veus. Tanmateix, els tòpics i les redundàncies continuen. Els canvis, d'entrada imperceptibles, però, hi són, si més no en alguns. Tots tenen sòlids trets que els caracteritzen, amb diversitat d'elements que han sabut combinar personalment. Pocs, en canvi, han sabut crear una veu allunyada suficientment dels llocs comuns o formes expressives noves o atractives. A tots, però, els atorguem el benefici del dubte.

Una dècada dona realment per a pocs poetes. Parle d'autors capaços de traspasar la llengua original en què han escrit els seus versos o fins i tot el seu temps. D'autors amb

coses importants a dir que sàpiguen dir-les, amb bellesa o eficàcia; capaços d'aportar una mica de llum o de dignitat a la literatura; que meresca la pena llegir, més enllà del seu dret a expressar-se lliurement; capaços de transcendir o excel·lir la pura expressió personal d'estats d'ànim.

Per sobre tots ells sembla planar la idea, ultrageneracional, de la inutilitat de tot esforç; buit, desconcert i desordre, frustració del desig i soledat hi continuen presents. Tanmateix, en els millors d'ells ja no hi ha recreació en aquests elements, sinó reflexió: sincers intents de mirar enfora (i no endins): heus ací la diferència. No demostren entusiasme pels territoris d'ombra i pels fragments amb què es troben. No estan descreguts de tot, senzillament no troben eixides. La desesperació esdevé espera. I l'encegament ja no és tant a causa de la foscor com aquell, també real, que es produeix en sortir d'una caverna: un flaix. Comparteixen l'entorn; tanmateix, les actituds em semblen en alguns minuciosament diferents. Cerquen conscientment sobreviure, la llum (que són), sense adonar-se que en són ells les primeres guspies. Tots tenen ofici. La poesia per a ells no és una distracció sinó una atracció. El talent, però, és allò que distingeix el poeta. Notem talent, més enllà de l'habilitat de la correcció poètica, en autors com ara Antoni Martí, Josep

El poeta valencià Josep Porcar (dreta) amb Hac Mor i J. Pujol

Porcar, Joan-Elies Adell, Júlia Zabala i Ramon Ramon. No mera reproducció de continguts o formes (de formes sense contingut o de continguts sense forma). En ells hi ha suficients elements creatius o personals per confiar d'entrada en les possibilitats d'una obra important. Dependrà d'ells, sobretot, i de la seua ambició: treball, rigor, exigència o conformisme. Atractius o originals, són, de moment, els que millor destresa i eficàcia poètica demostren, més enllà de continguts evidents o de formes recurrents. En la generació dels 90 trobe una gran potència expressiva, en general més natural. El jo a les fosques o jo essencialitzat en el no-res: frustrat, ha donat pas a una profunda creativitat en la construcció de les imatges, poc oníriques. Predominen la flexibilitat i el dubte, i l'expressió,

en general, esdevé fresca i nova. Tanmateix, són relativament malaltissos, pàl·lids o febrils, a pesar del seu vers suggestiu: digestiu.

ELS CINC MILLORS

De Júlia Zabala, en destaquem la frescor i algunes troballes originals. Espontània, imprevisible i amena, construeix amb salts valents i decidits. Presenta daltabaixos ingenus que notem pels encerts. Més força que bellesa. Des dels elements quotidians transcendits, transmet, en el fons, vida i felicitat; i s'agraeix. Senzilla i assequible, no sucumbeix al poema fàcil. És expressiva, desperta i poc abstracta o pensarosa.

José Porcar és potser qui millor il·lustra, en tots els sentits, les noves tendències generacionals. Té fusta de poeta dels bons, si resisteix el cant de sirenes de l'autocomplaença.

POESIA

Carmen Borja, *Libro de la Torre. Libro de Ainakls. Pròleg d'Ana Osan. El Bardo.*
Sant Cugat del Vallès, 2000.

Apoc a poc la poesia de Carmen Borja (Gijón, 1957) entra en el lector com un conjunt de reflexions que en la seva majoria giren entorn de l'amor i la durada de la felicitat. És autora també d'altres poemaris: *Con la boca abierta* (Barcelona, 1978), *Buscando el aroma* (Barcelona, 1989) i el *Libro de Ainakls* (Jerez de la Frontera, 1988).

Els poemes llargs no acostumen a ser freqüentats per veus de dones, que jo sàpiga no existeixen llargs poemes èpics o lírics dignes d'esment, i com diu Ana Osan en el pròleg, només al segle XX la dona s'ha atrevit a escriure llargs poemes. I per acabar-ho d'adobar "el poema llarg sempre ha exclòs la dona en el seu paper de protagonista i l'ha relegat a ser simple objecte de desig i ad-

miració". Aquí tenim dos poemes llargs: el *Libro de la Torre* consta de vint-i-set fragments, i el *Libro de Ainakls*, de trenta-cinc. Tots dos són diferents pel que fa al tema, encara que l'autora hagi expressat el seu desig que vagin en un mateix llibre senzillament pel seu aspecte formal. És interessant, en primer lloc, descobrir la mirada perplexa d'una dona, l'estranyament de la qual davant del món no deixa de ser una manera d'estar present, amb un jo sense gaire protagonisme. La mirada abasta la pròpia existència i aquesta és interrogada constantment sense cap dolor: "Y después de él, aún sin saberlo. / Puedo decir: recuerdo / Recuerdo que la dicha es posible".

El *Libro de la Torre* és un poema elegíac inspirat en la mort del seu espòs. En aquest, i seguint amb l'observació

El batec del tancat

CONCHA GARCÍA

L'asturiana Carmen Borja

aguda de la professora Osan: "La memòria envoltada per una melancolia velada és el que possibilita breument la recuperació de les escenes fugaces que assenyalen una felicitat perduda en què també es percep el dolor dels últims di-

es". Però un dolor que possibilita el retorn de l'existència convertida en altre cosa. "He visto el limonero en flor / y las lilas meciéndose en el huerto". La vida, com un prisma, és tractada des de totes les seves arestes sempre amb una mena de veritat que basa la seva certesa en la seguretat que la causa de tot patiment és la no-permanència de les coses. "Todo tiene un sentido cuando se ama: / así hay que mirar el mundo / y contarlo luego, aunque no te crean". I el llibre acaba amb un dilema existencial on s'intercanvien versos aparentment contradictoris: "Hoy es un buen día para morir", escriu al principi del poema XXVI, i "Hoy es un buen día para vivir", anota en el poema següent.

Al *Libro de Ainakls* l'autora es fonamenta en la tradició medieval i compon un poema èpic; la narradora, seguint el

Ric i divers, és el més creatiu i interessant a nivell formal. Ple de contrastos, sap activar sentits lluents per la forma. Crear bellesa. Però, de vegades, cau en el pur joc. Sap jugar. Té ironia i voluntat desdramatitzadora. La seua potència i sobrada capacitat l'ha d'encaminar a cims més alts.

Digna de ser llegida amb atenció, la poesia de Joan-Elies Adell no defrauda. Poc espectacular, flueix amb equilibri i harmonia, depurada, cercant la imatge bella i exacta. Sense banalitats i des del respecte a la paraula, cada vers és una aportació reflexiva, més enllà dels sentiments bàsics, a partir de la conceptualització indagativa de l'experiència vital ordinària. Hi ha pensament: meditació sobre la realitat i sobre el seu significat.

De gran qualitat, Antoni Martí, investiga les relacions entre llenguatge, vida i realitat. De vers profund, les seues imatges rigoroses són d'una rara bellesa sincopada, sintètica, intel·lectualitzada. Dures i eixutes, obrin sentits creatius a una percepció intel·ligent de la realitat, amb sàvia contenció axiomàtica. Amb el·lipsis i paradoxes essencials sobre el sentit del dir, sap conceptualitzar i veure entre les esclatxes de la realitat, a la vora d'un silenci encaterinador. Amb matisacions contínues, cerca la precisió i una mínima veritat.

Tempestuosament, Ramon Ramon indaga territoris d'ombra de la condició humana. Cru, fosc, negatiu, dur i valent, expressa pulsions que ens ajuden a entendre'ns. Destructiu, agressiu, amb un cert humor negre, és un poeta contundent. No aporta canvis substancials, però té imatges potents i força emotiva en poemes sòlidament construïts: de passió intensa, simbòlica, els seus moviments no poden sinó cridar-nos l'atenció.

vers de Wolfram von Eschenbach, diu: "Pero yo puedo cantar cosas nuevas". La mirada de l'heroïna d'una manera molt velada reflexiona sobre les passions de l'ésser humà, el poder i la glòria, l'amor i el dolor i, com apuntava al principi, el que més sembla preocupar-la és la durada de la felicitat. I en això crec que hi ha tota la força de la poesia de Carmen Borja, en aquesta constatació que res és etern: "Acoge con piedad el sol, / el espanto del sol en la garganta. / Pues ¿quién podría resistir la plenitud? / ¿Quién soportaría la locura de saber / eternas sus cenizas?". Ella pot cantar coses noves perquè reprèn la tradició i la porta fins aquí mateix, i això és el que importa. La veu de la poeta es fa ressò d'una sèrie de sentències i visions que auguren un trist final per a la condició humana. El parlant del poema recorre una terra seca i incendiada i sepultada en una nit aparentment eterna.

Poemes d'un calat profund que no envolten el quotidià sinó allò que se'ns escapa i habita precisament dins de la quotidianitat.